

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1884, kl. 11 f. m.

*Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående ändring i
72 § Riksdagsordningen; gifven Stockholms Slott den 18
April 1884.*

Med bifogande af i Statsrådet öfver finans- och justitiedepartementsärenden hållna protokoll, vill Kongl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen att antaga följande ändrade lydelse af 72 § Riksdagsordningen:

»Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för hvart år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att enligt Regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver

inkommit, af nästföljande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande Utskotts granskning och vidare behandling.»

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Nils von Steyern.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 18 April
1884.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THYSELIUS,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER.
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA.

Departementschefen Statsrådet Themptander föredrog:

1:o. Riksdagens underdåniga skrifvelse den 10 Maj 1871 med framställning om åtgärders vidtagande för vinnande af tidigare afslutning och revision af statsverkets räkenskaper, jemte Statskontorets och Kammarrättens den 24 Maj 1879 häröfver afgifna utlåtande;

2:o. Särskilde komiterades den 13 Oktober 1875 afgifna betänkande och förslag till allmän tjenste- och lönereglering för landsstaten samt till ordnande af uppborås- och redovisningsväsendet för länen, i hvad detta betänkande afsåge skatternas upptagande i riksstaten och räkenskaperna ett år senare än nu egde rum, jemte Statskontorets öf-

ver förslaget i sistnämnde del den 25 November 1875 afgifna yttrande; och

3:o. Särskilde komiterades på uppdrag af Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet den 21 Juni 1881 afgifna utlåtande med förslag till formulär och föreskrifter för länsräkenskapernas tidigare avslutande tillika med Statskontorets och Kammarrättens, efter Öfverståthållareembetets och samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes hörande, den 8 November 1883 afgifna utlåtande;

varande ej mindre sistbemälde komiterades utlåtande och förslag än äfven kollegiernas deröfver afgifna yttrande till trycket befordrade.

Sedan Departementschefen redogjort för de särskilda framställningarne och förslagen jemte vederbörandes deröfver afgifna yttranden, anförde han vidare:

»Tre olika förslag till lösning af frågan om ett tidigare avslutande af statsverkets räkenskaper hafva under den förberedande handläggningen af detta ärende blifvit framställda, nemligen:

1:o) det af Riksdagen i dess underdåniga skrifvelse den 10 Maj 1871 upptagna förslaget, att räkenskaperna skulle avslutas med kalenderår utan redovisning för resultatet af de efter utgången af kalenderåret inträffande uppbördsstämmorna, för tillämpning af hvilket förslag dåvarande chefen för Finansdepartementet den 26 Januari 1880 uppdragit åt särskilde komiterade att uppgöra räkenskapsformulär, som ock finnas utarbetade under 1:a alternativet i komiterades den 21 Juni 1881 afgifna betänkande;

2:o) det af Kammarkollegium, Statskontoret och Kammarrätten uti gemensamt underdånigt utlåtande den 12 December 1878 väckta och af sistnämnda båda embetsverk i underdånigt utlåtande den 24 Maj 1879 närmare utvecklade förslaget om de allmänna räkenskapernas avslutande å en med det nuvarande uppbördsårets utgång mera än kalenderåret sammanfallande tidpunkt, hvilket förslag sedermera närmare formulerats så, att statsreglerings- och räkenskapsåret för allmänna redogörelser skulle bestämmas till tiden från början af Juli månad det ena till slutet af Juni månad det andra kalenderåret, under hvilken förutsättning förslag till nya räkenskapsformulär äro uppgjorda under det 2:a alternativet i nyssbemälde komiterades betänkande; och

3:o) det af Statskontoret och Kammarrätten i deras senaste underdåniga utlåtande af den 8 November 1883 förordade förslaget att ej göra någon rubbning i nu gällande terminer för avslutningen af statens räkenskaper, utan låta länsräkenskaperna fortfarande innefatta redovisning för den för räkenskapsåret beräknade, men efter dess slut inflytande

uppbörden ända till uppbördsårets slut med April månads utgång, men så långt ske kunde påskynda arbetet med länsräkenskaper nas affattande, så att de tidigare än nu kunde insändas till Kammarrätten och vara tillgängliga i Statskontoret för rikshufvudbokens upprättande.

Hvad angår det andra af de här uppräknade förslagen eller det som afser en förändring af statsreglerings- och räkenskapsåret, så att detsamma skulle löpa från den 1 Juli till och med den 30 Juni, tillåter jag mig att till stöd för ett afstyrkande af detsamma helt och hållet instämma uti och åberopa de skäl, hvilka Statskontoret och Kammarrätten i sitt senaste utlåtande den 8 November 1883 (pag. 14—17 i det tryckta utlåtandet) anfört emot nämnda förslag, och hvilka skäl föranledt embetsverken sjelfva att frånträda sin i föregående utlåtanden framställda åsigt om lämpligheten af en dylik förändring i räkenskapsåret.

Mot det tredje, af Statskontoret och Kammarrätten i deras senaste utlåtande tillstyrkta, förslaget att bibehålla det nuvarande systemet för räkenskaper nas afslutning och således låta länsräkenskaper na för året jemväl innefatta redogörelse för uppbörden af de till året hörande inkomster, som inflyta under de fyra första månaderna af påföljande år, måste jag uttala den efter mitt förmenande särdeles viktiga betänkligheten, att detta förslag icke står tillsammans med ett så skyndsamt afslutande af statsverkets räkenskaper, som med rätta kan påfordras, och ej i någon afsevärd grad möjliggör en tidigare granskning af dessa räkenskaper från statsrevisionens sida än för närvarande eger rum. Om räkenskaper na för ett år skola redogöra jemväl för förhållanden, som inträffa först under det påföljande årets fyra första månader, är det en gifven sak, att dylika räkenskapers afslutande måste fördröjas med dessa fyra månader, och äfven om man sedermera påskyndar arbetena med räkenskaper nas affattande och vidare bearbetande på sätt embetsverken tillstyrkt, kan dock, såsom embetsverken uppgifvit, rikshufvudboken för det ena året blifva färdig först under December månad det andra året och således för sent för att Riksdagens revisorer må vid sitt sammanträde kunna företaga granskning af det nästföregående årets räkenskaper. Väl skulle revisionen i sådant fall kunna ega rum tidigare under det andra året än för närvarande och kunna förläggas redan till årets början under pågående riksdag, men äfven om så skedde, kunde revisorer nas anmärkningar, öfver hvilka vederbörandes förklaringar alltid måste inhemtas, ej blifva föremål för Riksdagens pröfning samma år, utan först vid påföljande års riksdag eller efter precis lika lång tids förlopp, som nu eger rum.

Att ett afslutande af allmänna räkenskaper så tidigt som möjligt medför väsentliga fördelar, lär vara obestriddigt, och de föreskrifter, som den 12 December 1879 och sedermera blifvit af Eders Kongl. Maj:t meddelade till efterrättelse för de centrala embetsverken om deras skyldighet att inom fyra månader efter räkenskapsårets utgång hafva till Kammarrätten aflemnat afslutade räkenskaper, hafva visat sig så gagneliga, att det måste vara angeläget att låta samma grundsatser vinna tillämpning äfven på länsräkenskaperna och sedermera på rikshufvudboken, som utgör sammanfattningen af alla statens räkenskaper. Det ligger i statsförvaltningens eget intresse och hör till en väl ordnad statshushållning att genom en snabb räkenskapsafslutning så tidigt som möjligt erhålla en inblick i och fullständig öfversigt af den mängd viktiga förhållanden, hvilka i räkenskaperna framträda. Härtill kommer hvad man icke heller synes mig till sin rätta betydelse uppskatta, då man fördröjer räkenskapernas afslutande, eller att i samma mån afståndet är större mellan räkenskapsåret och den tidpunkt, då statsrevisionen kan företaga granskning af räkenskaperna för detsamma, det viktiga syftemål, som innefattas i representationens kontroll öfver statshushållningen, endast på ett mindre fullständigt sätt kan ernås. Det af Riksdagen framhållna krafvet på åtgärders vidtagande för att åstadkomma en tidigare statsrevision synes mig derföre väl befogadt, och detta mål kan vinnas genom tillämpning af den första utaf de nyss uppräknade förslagen, hvilket Riksdagen derföre ock förordat i sin underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1871. Enligt detta förslag, som låter räkenskapsafslutningen ske omedelbart efter kalenderårets slut och ej upptager i räkenskapen annat än som under kalenderåret verkligen passerat samt följaktligen balanserar den vid årets slut utestående uppbörden till redovisning i räkenskapen för det följande året, då den faktiskt inflyter, kunna länsräkenskaperna vara afslutade inom tre månader efter kalenderårets utgång och rikshufvudboken sedermera hinna upprättas så tidigt, att samtliga statsräkenskaperna för kalenderåret kunna föreläggas statsrevisionen den 1 Oktober påföljande år, hvilken tidpunkt Riksdagen ansett lämplig för statsrevisionens sammanträdande.

Skilnaden mellan sistnämnda förslag och det nu tillämpade förfarandet, för hvars bibehållande embetsverken uttalat sig, ligger, såsom jag redan antydtt, deri, att, då en del af statsverkets inkomster, som redovisas i länsräkenskaperna, inflyter vid uppbördsstämmor först under påföljande år, man nu fördröjer räkenskapens afslutande för året, till dess dessa uppbördsstämmor egt rum, och man således kan deri intaga

en redovisning för resultatet af uppbördsstämorna, under det att enligt det af Riksdagen förordade förslaget man skulle låta den under räkenskapsåret debiterade uppbörd, som ej vid årets slut influtit, balanseras för att redovisas i nästföljande års räkenskap. Det är ett dylikt tillvägagående, embetsverken funnit betänkligt, emedan man derigenom skulle rubba den nuvarande kontrollen öfver uppbördens handhafvande, som är nära förbunden med sjelfva formen för årsräkenskapsens upprättande. Till fullo erkänner jag den stora vigten af en noggrann kontroll öfver det sätt, hvarpå uppbördsförvaltningarne handhafva sina åligganden, och jag medgifver äfven, att en viss lättnad vid utföwandet af denna kontroll beredes derigenom, att räkenskapsafslutningen sker omedelbart efter den tid, då uppbörden försiggått, men dels synas mig å andra sidan de föreskrifter och räkenskapsformulär, hvartill särskilde komiterade i sitt betänkande den 21 Juni 1881 uppgjort förslag under förutsättning af länsräkenskapernas afslutande i den af Riksdagen antydda ordning, innefatta fullt tillfredsställande garantier för en verksam kontroll öfver uppbördens handhafvande, änskönt denna uppbörd redovisas först i det påföljande årets räkenskap, dels kan jag ej finna annat, än att uppbördskontroll, ehuru i och för sig af stor vikt, är en sak, som är så pass fristående från frågan om ett tidsenligt påskyndande utaf afslutningen af statsverkets räkenskaper, att det ej kan vara med en god bokföringsmetod öfverensstämmande att fördröja bokslutet endast för att kontrollera, om statens vid räkenskapsårets utgång utestående, ännu icke förfallna fordringar under det påföljande året behörigen inflyta. Att i en enskild affär låta bokslutet anstå till dess utestående fordringar hunnit inflyta skulle med rätta anses såsom ett alldeles orimligt förfarande, och ur den fullt berättigade synpunkten af angelägenheten jemväl för staten af en tidsenlig bokföring är det nu tillämpade systemet för länsräkenskapens affattande en lika stor orimlighet. Det må vara en oegentlighet att en del af de i riksstaten för året upptagna inkomsterna ej uppbäras förrän efter årets utgång, men icke bör man deraf hemta anledning till att framkalla de ytterligare oegentligheter, som blifva en följd af ett fördröjdt afslutande af statsräkenskaperna i deras helhet. Äfven nu måste i allt fall en del statsinkomster balanseras, nemligen hvad som ej inflyter vid uppbördsstämmorna, utan hvars indrifvande beror på ytterligare åtgärd af uppbördsförvaltningen. De sålunda balanserade restantierna utgöra visserligen vida mindre belopp, än de betydliga uppbördssummor, som komma att balanseras, i händelse bokslutet sker omedelbart efter kalenderårets utgång, men ur bokföringssynpunkt kan beloppets storlek i detta fall ej

verka hindrande för dess balanserande till ett påföljande år och detta så mycket mindre som balansen, ehuru omfattande en stor summa, ej skulle försvåra en tillförlitlig öfversigt af räkenskapsårets finansiella resultat, enär de balanserade inkomsterna äro af den beskaffenhet, att de med säkerhet kunna påräknas komma att till långt största delen inflyta och beloppet af hvad som i följd af afkortning eller afskrifning ej kommer statskassan till godo ej vexlar så betydligt från ena till andra året, att det verkar störande på den allmänna öfversigten öfver finansårets resultat.

På grund af hvad jag nu anfört ansluter jag mig till det af Riksdagen i dess ofta återopade skrifvelse af den 10 Maj 1871 framställda förslag rörande länsräkenskapernas afslutande omedelbart efter kalenderårets utgång och hänför mig i fråga om de föreskrifter, som för verkställighet deraf erfordras, i hufvudsak till hvad särskilde komiterade i betänkandet den 21 Juni 1881 föreslagit i det 1:a alternativet, uppgjort under förutsättning af en dylik räkenskapsafslutning. Då emellertid Statskontoret och Kammarrätten i sitt senaste utlåtande, med den uppfattning af hufvudfrågan, som hos dem gjort sig gällande, icke egt anledning att ingå i en närmare granskning af detaljerna beträffande de föreskrifter och räkenskapsformulär, som finnas upptagna under nämnda alternativ i komiténs betänkande, torde förnyadt yttrande i dessa hänseenden böra från embetsverken infordras.

Jag hemställer följaktligen i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t för närvarande måtte besluta:

att länsräkenskaperna skola afslutas med kalenderår och i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen i dess underdåniga skrifvelse den 10 Maj 1871 ifrågasatt, så att de skatter och afgifter, som beräknas såsom statsinkomst för året, men ej till betalning förfalla förrän efter årets utgång, skola balanseras till redovisning i nästföljande års räkenskap;

att fögderiernas och städernas specialräkningar skola afgifvas till länsstyrelsen så tidigt, att länets landsbok kan vara upprättad och till Kammarrätten insänd inom utgången af Mars månad påföljande år;

att arbetet med rikshufvudbokens upprättande skall så ordnas, att densamma jemte öfriga statsverkets räkenskaper, fullständigt afslutade, kan vara tillgänglig för granskning af statsrevisorerna den 1 Oktober året efter det kalenderår, räkenskaperna omfatta;

samt att denna förändrade anordning skall tillämpas vid uppgörandet af 1885 års räkenskaper.»

Till denna af Statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Föredragande Departementschefen anförde vidare:

»Mot hvad Statskontoret och Kammarrätten i sitt senaste utlåtande den 8 November 1883 yttrat och hemställt beträffande såväl åtskilliga detaljer af räkenskapsföringen som andra af särskilda komiterade väckta förslag, som stå i sammanhang med uppbörds- och redovisningsväsendet, har jag icke något att erinra, men då de af embetsverken gjorda hemställanden och förslag kunna i vissa afseenden tariffva modifikation, sedan Eders Maj:t nu meddelat andra bestämmelser om länsräkenskapernas afslutande än embetsverken förutsatt, torde någon slutlig pröfning af embetsverkens berörda förslag nu icke böra af Eders Maj:t företagas, utan hemställer jag, att Statskontoret och Kammarrätten måtte i nåder anbefallas att inkomma med förslag till de närmare föreskrifter, som böra af Eders Maj:t meddelas i och för tillämpningen af Eders Maj:ts beslut om länsräkenskapernas och rikshufvudbokens afslutande och att afgifva yttrande angående de räkenskapsformulär, som af komiterade i 1:a alternativet uppgjorts.»

Denna Departementschefens hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen, på det öfriga Statsrådets tillstyrkande, i nåder bifalla.

Härefter yttrade föredragande Departementschefen:

»Det af Eders Maj:t nyss fattade beslutet angående tiden för rikshufvudbokens upprättande bereder möjlighet att, såsom redan är antydt, tillmötesgå den af Riksdagen uttalade önskan om en tidigare revision af statsverkets räkenskaper från de af Riksdagen utsedde revisorers sida. Enligt nyssnämnda nådiga beslut skulle nemligen statens samtliga räkenskaper för kalenderåret, fullständigt afslutade, vara tillgängliga för granskning af statsrevisorerna den 1 Oktober påföljande år, till hvilken tid på året Riksdagen förmält sig anse lämpligt att re-

visionen framflyttades. Då Eders Maj:t tillika bestämt, att den förändrade anordningen med räkenskaperna skulle tillämpas vid uppgörandet af 1885 års räkenskaper, kunna följaktligen statsverkets räkenskaper för nämnda år föreläggas statsrevisorerna den 1 Oktober 1886. För att en dylik förändring i tiden för revisorernes sammanträde må kunna ske, tarfvas emellertid ändring i § 72 Riksdagsordningen, hvilken, såsom känt är, bestämmer, att revisionsförrättningen skall taga sin början den 15 Augusti eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter; och har jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten derå, att nådig framställning till Riksdagen om den erforderliga grundlagsändringen torde böra ske redan innevarande år för att den åsyftade tidigare statsrevisionen må komma till stånd under år 1886. Jag vågar därför föreslå, att Eders Maj:t måtte uppdraga åt Chefen för Justitiedepartementet att vidtaga den på honom ankommande åtgärd för att sätta Eders Maj:t i tillfälle att till denna Riksdag aflåta framställning om ändring i nyss åberopade grundlagsparagraf hvarjemte jag tillåter mig hemställa, huruvida vid en dylik ändring skäl förefinnes att i grundlagen låta inflyta datum för revisionsförrättningens början, utan om icke lämpligare vore att denna tidsbestämmelse förekomme i instruktionen för revisorerna och att grundlagen endast angåfve, att en dylik bestämmelse skulle finnas meddelad uti instruktionen. Till denna erinran föränlåtes jag särskildt deraf, att i följd af öfvergången från det nuvarande systemet för räkenskapsafslutningen till den förändrade anordningen det måste inträffa, att året efter det då förändringen första gången tillämpats två års räkenskaper blifva under samma år tillgängliga för granskning af statsrevisorerna. Så kommer förhållandet att blifva år 1886, då revisorerna hafva att sysselsätta sig med räkenskaperna både för år 1884, afslutade på det nuvarande sättet, och för år 1885, afslutade efter den förändrade ordningen. För att revisionsarbetet under dylika omständigheter må kunna behörigen verkställas, har jag föreställt mig, att revisionen af det första årets räkenskaper skulle kunna taga sin början den 1 Augusti och fortgå under Augusti och September månader samt räkenskaperna för det senare året granskas under Oktober och November månader, hvarefter för framtiden revisionsförrättningarne komme att försiggå under de båda sistnämnda månaderna.

Den ändring af instruktionen, som föränledes af en så beskaffad grundlagsändring, som jag ifrågasatt, likasom en och annan ändring i öfrigt af instruktionen, som kan vara af nöden, såsom för att förkorta tiden för förklaringars afgifvande öfver revisorernas anmärkningar m. m. kan deremot icke nu blifva föremål för Riksdagens behandling, innan

sig visat, huruvida en grundlagsändring af den beskaffenhet jag antydt varder af Konung och Riksdag vidtagen».

Häri instämde Statsrådets öfriga ledamöter.

Hans Maj:t Konungen befalde, att utdrag af protokollet öfver detta ärende skulle till Justitiedepartementet öfverlemnas.

Ex protocollo
Hans Wachtmeister

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott Fre-
dagen den 18 April 1884,*

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern THYSELIUS,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA.

Departementschefen Statsrådet von Steyern hemstälde, under åbe-
ropande af det anförande chefen för Finansdepartementet denna dag till
protokollet öfver finansärenden afgifvit angående vidtagande af åtgär-
der för vinnande af tidigare afslutning och revision af statsverkets rä-
kenskaper, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att antaga föl-
jande ändrade lydelse af 72 § Riksdagsordningen:

»Å hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf
för hvar år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att
enligt Regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets,
Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning.

Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af nästföljande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande Utskotts granskning och vidare behandling».

Hvad Departementschefen sålunda hemställt behagade, på tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter, Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle i följd deraf till Riksdagen aflåtas nådig proposition af den lydelse, bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Th. Wilh. Malm.